

Kódex postupov pre európsku štatistiku

Verzia z roku 2011

prijatá Výborom pre Európsky štatistický systém 28. septembra 2011

Preambula

Vízia Európskeho štatistického systému¹

„Európsky štatistický systém bude svetovým lídrom v oblasti služieb štatistických informácií a najdôležitejším poskytovateľom informácií pre Európsku úniu a jej členské štáty. Na základe vedeckých zásad a metód bude Európsky štatistický systém ponúkať a nepretržite zlepšovať program harmonizovanej európskej štatistiky, ktorý predstavuje základ demokratických procesov a pokroku v spoločnosti.“

Poslanie Európskeho štatistického systému

„Poskytujeme Európskej únii, svetu a verejnosti nezávislé a kvalitné informácie o hospodárstve a spoločnosti na európskej, vnútroštátnej a regionálnej úrovni, pričom tieto informácie sprístupňujeme každému na účely rozhodovania, výskumu a diskusie.“

V snahe splniť toto poslanie a víziu sa členovia Európskeho štatistického systému usilujú o spoluprácu a nepretržitú komunikáciu s používateľmi v súlade so zásadami Kódexu postupov pre európsku štatistiku a so všeobecnými zásadami manažérstva kvality, medzi ktoré okrem integrácie a harmonizácie patrí aj záväzok vodcovstva, partnerstva, spokojnosti zamestnancov a trvalého zlepšovania.

Kódex postupov pre európsku štatistiku

Kódex postupov pre európsku štatistiku vychádza z 15 zásad, ktoré sa týkajú inštitucionálneho prostredia, procesov tvorby štatistiky a štatistických výstupov. Súbor ukazovateľov osvedčených postupov pre každú zásadu poskytuje referenčný základ na preskúmanie implementácie kódexu. Kritériá kvality európskej štatistiky sú definované v európskom právnom predpise pre oblasť štatistiky².

Štatistické orgány³, medzi ktoré patria Komisia (Eurostat), národné štatistické inštitúcie a iné vnútroštátne orgány zodpovedné za rozvoj, tvorbu a šírenie európskej štatistiky⁴, spoločne s vládami, ministerstvami a Európskou radou, sa zaväzujú, že budú dodržiavať tento kódex.

Zásady kódexu postupov spoločne so všeobecnými zásadami manažérstva kvality predstavujú spoločný rámec kvality v Európskom štatistickom systéme.

¹ Nariadenie (ES) č. 223/2009, článok 4.

² Nariadenie (ES) č. 223/2009, článok 12.

³ Nariadenie (ES) č. 223/2009, články 4 a 5.

⁴ Nariadenie (ES) č. 223/2009, článok 1. V kódexe postupov sa „iné vnútroštátne orgány zodpovedné za rozvoj, tvorbu a šírenie európskej štatistiky“ uvádzajú ako „iné štatistické orgány“.

Kódex postupov pre európsku štatistiku

Inštitucionálne prostredie

Inštitucionálne a organizačné faktory majú zásadný vplyv na účinnosť a dôveryhodnosť štatistického orgánu, ktorý rozvíja, tvorí a šíri európsku štatistiku. V tejto súvislosti ide o otázky, akými sú odborná nezávislosť, oprávnenie získavať údaje, primeranosť zdrojov, záväzok ku kvalite, dôvernosť štatistických informácií, neustrannosť a objektivita.

Zásada 1: Odborná nezávislosť. Odborná nezávislosť štatistických inštitúcií od iných politických, riadiacich alebo správnych útvarov a orgánov, ako aj subjektov v súkromnom sektore, je zárukou dôveryhodnosti európskej štatistiky.

Ukazovateľ 1.1: Nezávislosť národných štatistických inštitúcií a Eurostatu od politického a iného vonkajšieho zásahu pri rozvoji, tvorbe a šírení štatistiky je ustanovená v právnych predpisoch a je zabezpečená aj pre iné štatistické orgány.

Ukazovateľ 1.2: Vedúci národných štatistických inštitúcií, Eurostatu a v prípade potreby aj vedúci iných štatistických orgánov majú dostatočne vysoké postavenie na to, aby mali prístup k vysokým predstaviteľom politických orgánov a orgánov verejnej správy. Títo vedúci majú najvyššiu odbornú spôsobilosť.

Ukazovateľ 1.3: Vedúci národných štatistických inštitúcií, Eurostatu a v prípade potreby aj vedúci iných štatistických orgánov sú zodpovední za zabezpečenie nezávislého rozvoja, tvorby a šírenia štatistiky.

Ukazovateľ 1.4: Vedúci národných štatistických inštitúcií, Eurostatu a v prípade potreby aj vedúci iných štatistických orgánov nesú výhradnú zodpovednosť za rozhodnutia o štatistických metódach, normách a postupoch, ako aj o obsahu a harmonograme zverejňovania štatistík.

Ukazovateľ 1.5: Zverejňujú sa štatistické pracovné programy a v pravidelných správach sa opisuje dosiahnutý pokrok.

Ukazovateľ 1.6: Štatistiky sa vydávajú tak, aby boli zreteľne odlišené a oddelené od politických/strategických vyhlásení.

Ukazovateľ 1.7: Národná štatistická inštitúcia, Eurostat a ak je to vhodné aj iné štatistické orgány sa verejne vyjadrujú k problematike štatistiky a vo vhodnej miere sa vyjadrujú aj k prípadom kritiky a zneužitia štatistiky.

Ukazovateľ 1.8: Vedúci národných štatistických inštitúcií, Eurostatu a ak je to vhodné aj vedúci iných štatistických orgánov sa vymenúvajú iba na základe odbornej spôsobilosti. Dôvody, na základe ktorých je možné ukončiť ich funkčné obdobie, sú uvedené v právnom rámci. Nemôžu zahŕňať dôvody, ktorými sa narúša odborná alebo vedecká nezávislosť.

Zásada 2: Oprávnenie zbierať údaje. Štatistické orgány majú jasné legislatívne oprávnenie získavať informácie na účely európskej štatistiky. Povinnosť správnych orgánov, podnikov, domácností a širokej verejnosti umožniť prístup k údajom alebo poskytovať údaje na žiadosť štatistických orgánov na účely európskej štatistiky je právne vynúiteľná.

Ukazovateľ 2.1: Oprávnenie štatistických orgánov získavať informácie na účely rozvoja, tvorby a šírenia európskej štatistiky bližšie určuje zákon.

Ukazovateľ 2.2: Štatistické orgány môžu podľa zákona používať administratívne údaje na štatistické účely.

Ukazovateľ 2.3: Na základe právneho predpisu si štatistický orgán môže pri štatistických zisťovaniach poskytnutie údajov vynútiť.

Zásada 3: Primeranosť zdrojov. Zdroje, ktoré majú štatistické orgány k dispozícii, sú dostatočné na splnenie požiadaviek na európske štatistiky.

Ukazovateľ 3.1: Na splnenie súčasných potrieb štatistiky sú k dispozícii adekvátne personálne, finančné a výpočtové zdroje ako po kvantitatívnej, tak aj po kvalitatívnej stránke.

Ukazovateľ 3.2: Rozsah, podrobnosť a náklady na štatistiky zodpovedajú potrebám.

Ukazovateľ 3.3: Existujú postupy, na základe ktorých je možné vyhodnotiť a odôvodniť potrebu novej európskej štatistiky pri zohľadnení súvisiacich nákladov.

Ukazovateľ 3.4: Existujú postupy, na základe ktorých je možné posúdiť, či potreba všetkých štatistík v celom rozsahu pretrváva, alebo niektoré z nich môžu byť zrušené alebo ich rozsah obmedzený, aby sa tým uvoľnili zdroje.

Zásada 4: Závazok ku kvalite. Štatistické orgány sa zaväzujú ku kvalite. V záujme nepretržitého zlepšovania kvality procesov a produktov systematicky a pravidelne identifikujú silné a slabé stránky.

Ukazovateľ 4.1: Je vypracovaná politika kvality a je prístupná verejnosti. Je vytvorená organizačná štruktúra a nástroje zaoberajúce sa manažérstvom kvality.

Ukazovateľ 4.2: Uplatňujú sa postupy, ktorými sa plánuje a monitoruje kvalita procesu tvorby štatistík.

Ukazovateľ 4.3: Kvalita produktu sa pravidelne monitoruje a posudzuje so zreteľom na možné kompromisy medzi jednotlivými aspektmi kvality, pričom sa podávajú správy podľa kritérií kvality európskej štatistiky.

Ukazovateľ 4.4: Kľúčové štatistické výstupy sa pravidelne a dôkladne preskúmavajú, a ak je to vhodné aj za pomoci externých odborníkov.

Zásada 5: Dôvernosť štatistických informácií. Ochrana súkromia subjektov poskytujúcich údaje (domácnosti, podniky, správne orgány a iní respondenti), dôvernosť poskytovaných informácií a obmedzenie použitia týchto informácií len na účely štatistiky sú bezvýhradne zaručené.

Ukazovateľ 5.1: Dôvernosť štatistických informácií je zaručená zákonom.

Ukazovateľ 5.2: Pri prijímaní do zamestnania podpisujú zamestnanci právny záväzok, že budú dodržiavať dôvernosť.

Ukazovateľ 5.3: Úmyselné porušenie dôvernosti štatistických informácií sa postihuje sankciami.

Ukazovateľ 5.4: V rámci postupov pri tvorbe a šírení štatistiky sa zamestnancom poskytujú usmernenia a pokyny na ochranu dôvernosti štatistických informácií. Politika štatistickej dôvernosti je prístupná verejnosti.

Ukazovateľ 5.5: V záujme ochrany bezpečnosti a integrity štatistických databáz sa uplatňujú fyzické, technické a organizačné opatrenia.

Ukazovateľ 5.6: Na vonkajších používateľov, ktorí majú prístup k štatistickým mikroúdajom na účely výskumu, sa vzťahujú prísne protokoly.

Zásada 6: Nestrannosť a objektívnosť. Pri rozvoji, tvorbe a šírení európskych štatistík rešpektujú štatistické orgány vedeckú nezávislosť a postupujú objektívnym, odborným a transparentným spôsobom, ktorý zaručuje rovnaké zaobchádzanie vo vzťahu ku všetkým používateľom.

Ukazovateľ 6.1: Štatistiky sa zostavujú na objektívnom základe rešpektujúcim štatistické hľadiská.

Ukazovateľ 6.2: Výber zdrojov a štatistických metód ako aj rozhodnutia o šírení štatistík sa riadia štatistickými hľadiskami.

Ukazovateľ 6.3: Chyby zistené v zverejnených štatistikách sa opravujú v čo najkratšom čase a opravené znenie sa zverejní.

Ukazovateľ 6.4: Informácie o použitých metódach a postupoch sú verejne dostupné.

Ukazovateľ 6.5: Dátumy a časy zverejnenia štatistík sa oznamujú vopred.

Ukazovateľ 6.6: Zásadné revízie alebo zmeny metód sa oznamujú vopred.

Ukazovateľ 6.7: Všetci používatelia majú k zverejneným štatistikám rovnaký prístup v rovnakom čase. Akýkoľvek prednostný prístup zo strany akéhokoľvek vonkajšieho používateľa k štatistikám pred ich zverejnením je limitovaný, kontrolovaný a zverejňovaný. V prípade úniku informácií sa postupy upravujúce skoršie zverejnenie údajov pred ich prvým zverejnením revidujú tak, aby sa zabezpečila neustrannosť.

Ukazovateľ 6.8: Štatistiky a vyhlásenia poskytnuté na tlačových konferenciách sú objektívne a nezaujaté.

Štatistické procesy

V procesoch, ktoré štatistické orgány používajú na organizáciu, získavanie, spracovanie a šírenie európskych štatistík, sa v plnej miere dodržiavajú európske a iné medzinárodné normy, usmernenia a osvedčené postupy. Dôveryhodnosť štatistiky zvyšuje dobrá povesť v oblasti kvalitného riadenia a efektívnosti. V tejto súvislosti ide o aspekty, akými sú správna metodika, vhodné štatistické postupy, zamedzenie nadmernej záťaže respondentov a efektívnosť nákladov.

Zásada 7: Správna metodika. Správna metodika je základom kvalitnej štatistiky. V tejto súvislosti sú nevyhnutné primerané nástroje, postupy a odbornosť.

Ukazovateľ 7.1: Celkový metodický rámec, ktorý sa používa v európskej štatistike, sa riadi európskymi a inými medzinárodnými normami, usmerneniami a osvedčenými postupmi.

Ukazovateľ 7.2: Uplatňujú sa postupy, ktorých cieľom je zabezpečiť, aby sa v rámci štatistických orgánov konzistentne používali štandardizované pojmy, definície a klasifikácie.

Ukazovateľ 7.3: V snahe zabezpečiť vysokú kvalitu sa register organizácií a opora výberu pre zisťovania u obyvateľstva pravidelne vyhodnocujú, a v prípade potreby aj upravujú.

Ukazovateľ 7.4: Národné systémy klasifikácií a príslušné európske systémy sa plne zhodujú.

Ukazovateľ 7.5: Prijímajú sa absolventi relevantných študijných odborov.

Ukazovateľ 7.6: Štatistické orgány zabezpečujú pre svojich zamestnancov trvalú odbornú prípravu.

Ukazovateľ 7.7: S cieľom zlepšovať metodiku, zvyšovať účinnosť uplatňovaných metód a zavádzať lepšie nástroje sa v relevantných prípadoch zabezpečuje spolupráca s odbornou verejnosťou.

Zásada 8: Vhodné štatistické postupy. Základom kvalitnej štatistiky sú vhodné štatistické postupy, ktoré sa uplatňujú od získavania údajov až po ich validáciu.

Ukazovateľ 8.1: V prípade, že európske štatistiky vychádzajú z administratívnych údajov, definície a pojmy používané na administratívne účely sú zosúladené s definíciami a pojmami, ktoré sú požadované na štatistické účely.

Ukazovateľ 8.2: V prípade štatistických zisťovaní sa dotazníky pred zberom údajov systematicky testujú.

Ukazovateľ 8.3: Návrhy zisťovaní, výber vzoriek a metódy odhadu majú pevné základy, pričom sa pravidelne posudzujú a podľa potreby sa aj revidujú.

Ukazovateľ 8.4: Zber, nahrávanie a kódovanie údajov sa štandardne monitoruje a podľa potreby reviduje.

Ukazovateľ 8.5: Používajú sa vhodné metódy editácie a imputácie, pravidelne sa kontrolujú a podľa potreby revidujú a aktualizujú.

Ukazovateľ 8.6: Revízie sa uskutočňujú v súlade so štandardnými, osvedčenými a transparentnými postupmi.

Ukazovateľ 8.7: Štatistické orgány sa podieľajú na navrhovaní administratívnych údajov s cieľom zvýšiť ich vhodnosť na štatistické účely.

Ukazovateľ 8.8: S vlastníkmi administratívnych údajov sú uzatvorené dohody, v ktorých sa obidve strany zaväzujú k používaniu týchto údajov na štatistické účely.

Ukazovateľ 8.9: Štatistické orgány spolupracujú s vlastníkmi administratívnych údajov pri zabezpečovaní kvality údajov.

Zásada 9: Primeraná záťaž respondentov. Záťaž respondentov je primeraná potrebám používateľov a nie je pre respondentov nadmerná. Štatistické orgány monitorujú záťaž respondentov a stanovujú ciele na jej postupné znižovanie.

Ukazovateľ 9.1: Rozsah a podrobnosť požiadaviek na európske štatistiky sa obmedzuje na nevyhnutné minimum.

Ukazovateľ 9.2: Záťaž respondentov je v čo najširšej miere rozložená na populáciu, ktorá je predmetom zisťovania.

Ukazovateľ 9.3: Informácie vyžadované od podnikov sa v maximálnej miere získavajú z ich účtovných záznamov, pričom sa vždy, keď je to možné, využívajú elektronické prostriedky uľahčujúce ich zasielanie.

Ukazovateľ 9.4: S cieľom predísť duplicitným žiadosťiam o informácie sa v maximálnej miere používajú administratívne zdroje.

Ukazovateľ 9.5: S cieľom zamedziť viacnásobným zisťovaniam si štatistické orgány údaje navzájom bežne vymieňajú.

Ukazovateľ 9.6: S cieľom znížiť záťaž respondentov štatistické orgány podporujú opatrenia, ktoré umožňujú prepájanie zdrojov údajov.

Zásada 10: Efektívnosť nákladov. Zdroje sa využívajú efektívne.

Ukazovateľ 10.1: Využívanie zdrojov zo strany štatistického orgánu sa monitoruje prostredníctvom interných a nezávislých externých opatrení.

Ukazovateľ 10.2: Potenciál informačných a komunikačných technológií ovplyvňujúci produktivitu sa optimalizuje pre potreby zberu, spracovania a šírenia údajov.

Ukazovateľ 10.3: Vynakladá sa proaktívne úsilie na zlepšenie štatistického potenciálu administratívnych údajov a zníženie počtu priamych zisťovaní.

Ukazovateľ 10.4: Štatistické orgány podporujú a uplatňujú štandardizované riešenia, ktoré zvyšujú efektívnosť a účinnosť.

Štatistické výstupy

Dostupné štatistiky spĺňajú potreby používateľov. Štatistiky zodpovedajú európskym normám kvality a slúžia potrebám európskych inštitúcií, vlád, výskumným ústavom, podnikateľským subjektom a širokej verejnosti. Dôležitým aspektom je miera, v akej sú štatistiky relevantné, presné a spoľahlivé, včasné, koherentné, porovnateľné medzi regiónmi a krajinami, ako aj ľahko dostupné pre používateľov.

Zásada 11: Relevantnosť. Európske štatistiky spĺňajú potreby používateľov.

Ukazovateľ 11.1: Uplatňujú sa procesy, v rámci ktorých sa uskutočňujú konzultácie s používateľmi, monitoruje sa relevantnosť a praktická využiteľnosť existujúcich štatistik pre naplnenie potrieb používateľov a zohľadňujú sa ich nové potreby a priority.

Ukazovateľ 11.2: Naplňajú sa prioritné potreby a zohľadňujú sa v pracovnom programe.

Ukazovateľ 11.3: Spokojnosť používateľov sa pravidelne monitoruje a výsledky sa následne systematicky využívajú.

Zásada 12: Presnosť a spoľahlivosť. Európske štatistiky presne a spoľahlivo zobrazujú realitu.

Ukazovateľ 12.1: Zdrojové údaje, priebežné výsledky a štatistické výstupy sa pravidelne vyhodnocujú a overujú.

Ukazovateľ 12.2: Výberové a nevýberové chyby sa merajú a systematicky zaznamenávajú v súlade s európskymi normami.

Ukazovateľ 12.3: Revízie sa pravidelne analyzujú s cieľom zlepšovať štatistické procesy.

Zásada 13: Včasnosť a dochvilnosť. Európske štatistiky sa zverejňujú včas a presne stanoveným spôsobom.

Ukazovateľ 13.1: Včasnosť zodpovedá európskym a iným medzinárodným normám zverejňovania.

Ukazovateľ 13.2: Štandardný denný čas na zverejňovanie štatistík je verejne známy.

Ukazovateľ 13.3: Periodicita štatistík zohľadňuje v maximálnej miere požiadavky používateľov.

Ukazovateľ 13.4: Odchýlka od harmonogramu zverejnenia sa oznámi vopred, odôvodní sa a stanoví sa nový termín zverejnenia.

Ukazovateľ 13.5: Ak sa to považuje za užitočné, môžu sa zverejniť predbežné výsledky agregátov s prijateľnou presnosťou.

Zásada 14: Koherentnosť a porovnateľnosť. Európske štatistiky sú vnútorne a časovo konzistentné a porovnateľné medzi regiónmi a krajinami; je možné kombinovať a spoločne využívať navzájom súvisiace údaje z rôznych zdrojov.

Ukazovateľ 14.1: Štatistiky sú vnútorne koherentné a konzistentné (t. j. dodržiava sa aritmetická a účtovná identita).

Ukazovateľ 14.2: Štatistiky sú v rámci primeraného časového obdobia porovnateľné.

Ukazovateľ 14.3: V rôznych zisťovaniach a zdrojoch sa štatistiky zostavujú na základe spoločných noriem pokiaľ ide o rozsah, definície, jednotky, klasifikácie.

Ukazovateľ 14.4: Štatistiky z rôznych zdrojov a s rôznou periodicitou sa porovnávajú a zosúladujú.

Ukazovateľ 14.5: Porovnateľnosť údajov medzi krajinami je v rámci Európskeho štatistického systému zabezpečená prostredníctvom periodických výmen medzi Európskym štatistickým systémom a inými štatistickými systémami. V úzkej spolupráci medzi členskými štátmi a Eurostatom sa realizujú metodické štúdie.

Zásada 15: Prístupnosť a zrozumiteľnosť. Európske štatistiky sa prezentujú v jasnej a zrozumiteľnej forme, zverejňujú sa vhodným a používateľsky prijateľným spôsobom, sú dostupné na základe neustrannosti a spolu s podpornými metaúdajmi a pokynmi.

Ukazovateľ 15.1: Štatistiky a príslušné metaúdaje sa prezentujú a archivujú vo forme, ktorá umožňuje správnu interpretáciu a zmysluplné porovnania.

Ukazovateľ 15.2: Servis zabezpečujúci šírenie používa moderné informačné a komunikačné technológie a ak je to vhodné aj tradičnú tlačенú formu.

Ukazovateľ 15.3: Ak je to možné, poskytujú sa špecifické analýzy na objednávku a verejnosť je o nich informovaná.

Ukazovateľ 15.4: Prístup k mikroúdajom je povolený na účely výskumu a podlieha osobitným pravidlám alebo protokolom.

Ukazovateľ 15.5: Metaúdaje sa dokumentujú v súlade so štandardizovanými systémami metaúdajov.

Ukazovateľ 15.6: Používateľom sa poskytujú informácie o metodike štatistických procesov vrátane používania administratívnych údajov.

Ukazovateľ 15.7: Používateľom sa poskytujú informácie o kvalite štatistických výstupov so zreteľom na kritériá kvality európskej štatistiky.